

ТАНИЛЦУУЛГА

Бооцоот морин уралдааны тухай
хуулийн төслийн талаар

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “Алсын хараа-2050 Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого”-ын баримт бичгийн 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны 4.2.47-д “Монгол Улсын соёл, аялал жуулчлалын төвүүдийг зорилтот зах зээлийн орнуудад байгуулж, гадаад сурталчилгааг сайжруулан, аялал жуулчлалын томоохон төв, паркуудыг байгуулж, шашин, соёл, спорт, адал явдалт аялал зэрэг улирлын хамаарал багатай аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ” гэж заасан.

Түүнчлэн “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай” 24 дүгээр тогтоолын хавсралтын 3.4-т заасан Байгаль, түүх, соёлын өвд түшиглэсэн тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх бодлогын хүрээнд “Аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, чанар, стандартыг сайжруулж, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэн, иргэд, жуулчдын тоог нэг саяд хүргэнэ” гэж, мөн 2.6-д заасан Үндэсний үнэт зүйл, уламжлалт өв соёлоо дээдэлж, иргэдийг соён гэгээрүүлж, соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн, дэлхийн нүүдлийн соёл иргэншлийн төв болох зорилтын хүрээнд “үндэсний агуулгатай инновац шингэсэн соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийг дэмжиж, соёлын аялал жуулчлал, кино урлаг, сонгодог урлагийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний нэр төрлийг олшруулан, эдийн засгийн эргэлтэд оруулна” гэж тус тус заасан.

Мөн Засгийн газрын 2019 оны 333 дугаар тогтоолоор баталсан Төрөөс аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх талаар баримтлах бодлогын хүрээнд авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний 4.1.16-д эдийн засгийн өндөр үр өгөөжтэй аялал жуулчлалын хэлбэрүүдийг хөгжүүлэх хүрээнд Хурдан морины бооцоот уралдааны тухай хуулийн төслийг боловсруулан, батлуулахаар тусгажээ.

Ийнхүү дээр дурдсан бодлогын баримт бичигт тусгасан зорилтыг хэрэгжүүлэхээр Бооцоот морин уралдааны тухай хуулийн төслийг Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төсөлтэй уялдуулан боловсрууллаа.

Монгол үндэстний дэлхийд бахархах өв болох морин уралдааныг бооцоот уралдааны шинэ төрлийн спорт болгон хөгжүүлэх, бооцоот морин уралдаан зохион байгуулах эрх зүйн орчныг бий болгох хүрээнд хуулийн төсөлд дараах зохицуулалтыг тусгалаа.

Бооцоот уралдааны үйл ажиллагааг хууль ёсоор, хариуцлагатай эрхлэх боломжийг бий болгох үүднээс бооцоот морин уралдааны үйл ажиллагаа эрхлэх нийтийн эрх зүйн этгээд буюу “Монголын морин уралдааны холбоо”-г хуулиар байгуулж, түүний чиг үүрэг, бүтэц, зохион байгуулалт, үйл ажиллагаанд тавигдах шаардлагыг тогтоож, бооцоот уралдааны үйл ажиллагааг нээлттэй, хариуцлагатай, ил тод байдлаар зохион байгуулах, оролцогчдод тэгш боломж олгох, бооцоот морин уралдааны оролцогч, уяач, унаачийн эрх ашгийг тэнцвэртэй хангах зохицуулалтыг тусгасан болно.

Холбоо нь морин тойруулгын дүрэм, бооцоот уралдаан зохион байгуулах, бооцоо тавих, бооцоог тооцоолох, хуваарилах дүрэм, аргачлалыг батлахаар тусгаж, мөн уяач морин тойруулгын гишүүнээр элссэнээр морин тойруулгын дүрмийн дагуу уралдаанд морио уралдуулах бөгөөд ингэснээр морины эзэн, уяачдад Үндэсний баяр наадам, бүсийн хурдан морины уралдаанаас гадна бусад улиралд морио уралдуулж, орлого олох, мөн морины уралдааныг олон ангиллаар зохион байгуулах боломж бий болно гэж үзлээ.

Түүнчлэн хүүхдийн эрхийг хамгаалах үүднээс бооцоот морин уралдааны морийг морь унах, уралдуулах чадвар, дадлыг эзэмшсэн, 18 насанд хүрсэн хүн унах бөгөөд тухайн шаардлагыг хангаагүй хүнээр бооцоот уралдааны морь унуулахыг хориглох зохицуулалтыг тусгалаа. Ингэснээр унаач хүүхдийн эрхийг хөндөхгүйгээс гадна морь мэддэг, унаж чаддаг хүмүүс шинээр ажлын байртай болох боломж бий болно гэж үзлээ.

Өв соёл, түүхэн уламжлалаараа дамжуулан эдийн засгийн өндөр үр өгөөжтэй аялал жуулчлалын хэлбэрүүдийг хөгжүүлэх хүрээнд уралдаан зохион байгуулагч нь бооцоот морин уралдаан зохион байгуулах, аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ үзүүлэхтэй хамааралгүй үйл ажиллагаа явуулахыг хориглосон бөгөөд тэр дундаа ашиг хонжоо олох зорилгоор казино, бооцоот таавар, хонжворт сугалааны үйл ажиллагааг хавсран эрхлэхийг хориглосон болно.

Олон нийтийг бооцоот тоглоомонд донтохоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор оролцогчийг бооцоот уралдаанд зээлээр оролцуулах, морин тойруулгын цогцолборт барьцаалан зээлдүүлэх үйлчилгээ эрхлэхийг хориглосон зохицуулалтыг тусгалаа.

Түүнчлэн бооцоот уралдаанд цугларсан нийт орлогын 60-аас доошгүй хувийг оролцогчдын бооцооны хонжворт, түрүүлсэн болон шагналт байранд орсон морины уяач, унаачийн шагналд олгох бөгөөд бооцоот морин уралдааны нийт орлогоос хонжворт олгосон дүнг хассан дүнгийн 60 хувиар онцгой албан татвар ногдуулах тул давхардуулан аж ахуйн нэгжийн орлогы албан татвар, нэмэгдсэн өртгийн албан татвар ногдуулахгүй байх зарчмыг баримталсан болно. Мөн тоглогчийн хонжворын орлогод Хувь хүний орлогын албан татвар ногдуулахгүй байхаар тусгалаа.

Мөн Холбооны төлсөн Онцгой албан татвараас төвлөрүүлсэн орлогын зарим хэсгийг нийгмийн сайн сайхны төлөө зарцуулахаар Ирээдүйн өв сан болон Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх санд төвлөрүүлэхээр тусгасан.

Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг дагалдуулан боловсрууллаа.

Хуулийн төсөлд төрийн захиргааны төв байгууллагууд, бусад холбогдох төрийн болон төрийн бус байгууллагын саналыг авсан. Түүнчлэн Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасны дагуу 2022 оны 05 дугаар сарын 03-ны өдөр хуулийн төслийг олон нийтэд танилцуулж, хэлэлцүүлэг зохион байгуулсан бөгөөд Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны www.mojha.gov.mn албан ёсны цахим хуудаст байршуулан иргэд, олон нийт судалж, танилцан, санал өгөх бололцоогоор хангасан болно.

